

26 Αυγούστου 2022

Κάνουν λάθη οι άγιοι;

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Φωτο: ru.forwallpaper.com

Στην Παλαιά Διαθήκη η λέξη «άγιος» συνδέεται με την καθαρότητα και αγνότητα. Η Αγία Γραφή ταυτίζει το «άγιο» με τον ίδιο τον Θεό. Άγιος είναι μόνο ο Θεός. Από Αυτόν και μόνο και τη σχέση, μετοχή και κοινωνία μαζί Του πηγάζει κάθε αγιότητα. Η χριστιανική αγιότητα δεν εξαρτάται από τα ανθρώπινα κατορθώματα, αλλά από τη χάρη του Θεού και την προσωπική σχέση με τον προσωπικό Θεό. Η Θεοτόκος ονομάζεται Παναγία γιατί ενώθηκε με τον άγιο Θεό περισσότερο από κάθε άνθρωπο και όχι για τις αρετές της. Ο άνθρωπος στο θέμα της αγιότητας προσφέρει την ελεύθερη θέλησή του, την προαίρεσή του. Χωρίς αυτήν δεν μπορεί να ενεργήσει ο Θεός. Οι διάφοροι ασκητικοί αγώνες και κόποι, όσο μεγάλοι και αν είναι δεν αγιάζουν από μόνοι τους. Ο Θεός δοξάζει τους αγίους με τη δική του δόξα, γι' αυτό και αυτοί δεν θέλουν να δοξάζονται οι ίδιοι, παρά μόνο ο Θεός. Οι άγιοι αντιλαμβάνονται ότι το φως και η δόξα που βλέπουν να τους περιβάλλει είναι οι άκτιστες ενέργειες του Θεού, όπως δίδαξε ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς και όλη η ησυχαστική παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Στη Θεία Λειτουργία ομολογούμε ότι «εις άγιος, εις Κύριος, Ιησούς Χριστός, εις δόξαν Θεού Πατρός». Ο Χριστός είναι ο μόνος άγιος, εμείς είμαστε αμαρτωλοί. Η συμμετοχή στην αγιότητά Του, αποβλέπει στη δόξα του Θεού (εις δόξαν Θεού Πατρός). Με την μετοχή στην αγιότητα του Θεού και τον αγιασμό τους οι πιστοί καλούνται «άγιοι», και η εκκλησία «κοινωνία αγίων».

Ο άνθρωπος δεν γεννιέται άγιος αλλά γίνεται. Η αγιότητα είναι κατάσταση εξελικτική. Είναι πορεία επίπονη, επίμονη και συνεχής μέχρι να φθάσει κανείς «εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού» (Εφ. δ' 13). Αρχίζει εδώ στη γη, ολοκληρώνεται δε και επεκτείνεται στη βασιλεία του Θεού. Ο αγώνας του είναι διπλός. Να απαλλαγεί από την αμαρτία και τα πάθη και να αποκτήσει τις αρετές που θα τον οδηγήσουν στον ουρανό. Με τη βοήθεια της θείας Χάριτος το «κατ' εικόνα» που υπάρχει στον άνθρωπο θα γίνει «καθ' ομοίωσιν». Ο άνθρωπος που συγγενεύει πνευματικά με το Δημιουργό του φθάνει στη θέωση, γίνεται κοινωνός θείας φύσεως (Β' Πέτρ. α', 4) και οικείος του Θεού (Εφ. β', 20).

Με τον αγιασμό ο άνθρωπος, που είναι κτιστός, δεν απορροφάται ή αφομοιώνεται από τη θεία ουσία. Ο άγιος δεν παύει να είναι ένα πεπερασμένο δημιούργημα. Με την ένωσή του με τον Θεό, ο άνθρωπος παραμένει άνθρωπος και ο Θεός, Θεός. Ο άνθρωπος γίνεται θεός μετέχοντας στην άκτιστη θεία ενέργεια, που πηγάζει από τη θεία ουσία. Η άκτιστη θεία ενέργεια ή θεία Χάρη, κοινωνείται και μεταδίδεται, ενώ η θεία ουσία είναι απρόσιτη και ανέκφραστη. Οι Πατέρες θέλοντας να δείξουν την πραγματικότητα της θεώσεως χρησιμοποιούν το παράδειγμα του πυρακτωμένου σιδήρου. Όπως η φύση του μετάλλου ενώνεται στενά με τη φωτιά ώστε να μην μπορείς να τα ξεχωρίσεις, -παραμένει ο σίδηρος, σίδηρος και η

φωτιά, φωτιά-, έτσι και ο κτιστός άνθρωπος ενώνεται με την θεία Χάρη χωρίς να αποβάλλει τη φύση του. Αποκτά «κατά χάριν» εκείνο που είναι «φύσει» ο Θεός. Μιλώντας για τη μεταμόρφωση και όχι μεταβολή της φύσεως του ανθρώπου ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς λέει: «Όλος ο Θεός περιχωρεί σ' όλους τους άξιους, σε όλον δε τον Θεό περιχωρούν όλοι οι Άγιοι ολικά, έχοντας προσλάβει αντί τον εαυτό τους όλον τον Θεό» (Υπέρ των ιερώς Ησυχάζόντων 3,1,27). Αυτό φαίνεται στα λείψανα των Αγίων που παραμένουν άφθαρτα.

Μετά τα εισαγωγικά για την αγιότητα, μπορούμε να απαντήσουμε στο ερώτημα αν οι άγιοι κάνουν λάθη. Η απάντηση είναι απλή. Ναι, κάνουν λάθη, αφού οι άγιοι είναι άνθρωποι. Μόνον ο Θεός είναι αλάθητος. Γι' αυτό και συνεχές βίωμά τους είναι η μετάνοια. Μετανοούν για τα λάθη τους.

Στην εποχή των Αγίων Αποστόλων γνωρίζουμε τη διαφωνία των δύο κορυφαίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου όσον αφορά το θέμα της περιτομής των ειδωλολατρών. Ο Απ. Πέτρος υποστήριζε ότι έπρεπε να περιτέμνονται, ενώ ο Απ. Παύλος υποστήριζε το αντίθετο. Η Αποστ. Σύνοδος έλυσε το πρόβλημα. Αφού υπάρχει το βάπτισμα δεν χρειάζεται η περιτομή. Ο Απ. Πέτρος έκανε λάθος. Μετανόησε και δέχθηκε την αλήθεια.

Ο Άγιος Φώτιος, Πατριάρχης Κων/λεως γράφοντας στον Μητροπολίτη Ακυλείας για το θέμα αναφέρει: «Πόσες πραγματικά δύσκολες περιστάσεις εκβίαζαν πολλούς(πατέρες), άλλα να τα πουν πρόχειρα, άλλα να τα πουν προς οικονομία, άλλα πάλι εξαιτίας της απόδρασης των ανυπάκουων, και άλλα στα οποία από άγνοια έκαναν λάθος, όπως γίνεται με τα ανθρώπινα. Γιατί άλλος φιλονικώντας με τους αιρετικούς, άλλος συγκαταβαίνοντας στην ασθένεια των ακροατών, άλλος πράττοντας κάτι άλλο, και ενώ ο καιρός τον καλούσε να παραμελήσει πολύ την ακρίβεια για κάποιο ανώτερο σκοπό, και είπε και έκανε αυτά που σ' εμάς δεν επιτρέπεται να πούμε ούτε να πράξουμε». (Ε.Π.Ε Έργα Φωτίου Πατριάρχου Κων/λεως τ.13, σ. 259).

Ο Άγιος Φώτιος αποδίδει τα λάθη:

1. Στις δύσκολες περιστάσεις που ανάγκαζαν πολλούς Πατέρες να παραποιήσουν τα πράγματα επειδή και οι ίδιοι δεν μπόρεσαν να τα κατανοήσουν.
2. Στο πνεύμα της οικονομίας. Κατανοώντας την αδυναμία των ανθρώπων να καταλάβουν το πραγματικό νόημα των πραγμάτων, συγκατέβαιναν.
3. Μίλησαν με αυστηρό τρόπο ελέγχοντας τους αιρετικούς που πολεμούσαν την Εκκλησία.
4. Στην άγνοια που είχαν, κάτι φυσικό για τους ανθρώπους.

Και παρακάτω συμβουλεύει: «Αλλ' όμως αν σε κάτι έδειξαν (οι πατέρες) ολιγωρία ως προς την αλήθεια και παρασύρθηκαν να πουν πράγματα αντίθετα προς το κοινό εκκλησιαστικό δόγμα, σ' αυτά βέβαια δεν τους ακολουθούμε, από την πατρική όμως τιμή και δόξα αυτών δεν περικόπτουμε τίποτε» (ενθ. ανωτ. σ. 263).

Είναι πατερική λοιπόν διδασκαλία ότι οι Άγιοι Πατέρες έκαναν λάθη.

Στα κείμενα των αγίων Πατέρων, που στην πλειονότητά τους είναι γεμάτα από τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, υπάρχουν ορισμένες ερμηνείες τους που είναι λανθασμένες ή προσωπικές τους απόψεις.

Θα αναφέρουμε μερικά παραδείγματα λαθών, που όμως δεν έχουν επιπτώσεις στην ορθή πίστη.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, κάνει λάθος στον υπολογισμό της ημερομηνίας της γεννήσεως του Κυρίου, και λέει ότι πατέρας του Τιμίου Προδρόμου ήταν αρχιερέας. Σύνοδος χαρακτήρισε λάθος τη διδασκαλία του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης ότι θα σωθούν και οι ασεβείς.

Στο βιβλίο της Αποκαλύψεως του Ιωάννου αναφέρεται το θέμα της ελεύσεως των δύο προφητών και μαρτύρων στην εποχή του Αντιχρίστου. «Θα δώσω όμως εντολή στους δύο μάρτυρές μου να προφητεύουν αυτές τις χίλιες διακόσιες εξήντα μέρες ντυμένοι πένθιμα» (Αποκ. ια', 3). Ο Άγιος Εφραίμ ο Σύρος αναφέρει ότι οι δύο προφήτες θα είναι ο Ηλίας ο Θεσβίτης και ο Ενώχ, που θα «διδάξουν την ευσέβεια στο γένος των ανθρώπων και θα κηρύξουν με παρρησία σε όλους τη γνώση του Θεού, ώστε να μην πιστεύσουν στον αντίχριστο» (Οσίου Εφραίμ του Σύρου, Τόμ. Δ', σελ. 125). Για δύο προφήτες γράφουν και ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός (P.G. 94, 1217) και ο Άγιος Ιππόλυτος (ΒΕΠΕΣ 6, 283). Άλλοι Άγιοι Πατέρες λένε ότι οι προφήτες που θα αποστείλει ο Θεός είναι τρεις. Ο τρίτος είναι ο Ευαγγελιστής Ιωάννης. Ο Άγιος Θεοφύλακτος αναφέρει: «Γι' αυτό και λένε, ότι ζει αυτός, (ο Ευαγγελιστής Ιωάννης) πρόκειται δε να φονευθεί από τον Αντίχριστο... όπως και ο Ενώχ και ο Ηλίας» (P.G. 124, 316). Ο Άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης γράφει ότι «ο Θεός θα στείλει τον Ηλία και τον Ενώχ, ίσως και τον Ευαγγελιστή Ιωάννη, δεν το γνωρίζουμε αυτό» (P.G. 99, 1033). Τα ίδια πιστεύει ο Άγιος Άνθιμος Ιεροσολύμων και ο Άγιος Φώτιος: «Μάρτυρες αδιάψευστοι ότι οι άνθρωποι, αν δεν αμάρτανε ο Αδάμ, δεν θα πέθαιναν και θα είχαν τα σώματά τους αιώνια, είναι οι τρεις άνθρωποι Ενώχ, Ηλίας και Ιωάννης ο Θεολόγος, που ο Θεός κράτησε ζωντανούς. Έναν από κάθε εποχή. Ο Ενώχ, που έζησε προ του Νόμου· ο Ηλίας μετά τον Νόμο· και ο Ιωάννης μετά την Χάρη...ο Θεός τον έχει φυλάξει ζωντανό για να ξανάρθει ως πρόδρομος στη Δευτέρα Παρουσία Του μαζί με τον Ηλία και τον Ενώχ...». (P.G.

103, 985-988).

Ποιοι έχουν δίκαιο; Δεν έχει σημασία. Βέβαιο είναι ότι κάποιιο κάνουν λάθος.

Πού προσκύνησαν οι Μάγοι τον Χριστό; Άλλοι Πατέρες λένε ότι τον προσκύνησαν στο σπήλαιο της Βηθλεέμ, την ημέρα που γεννήθηκε, και άλλοι μετά από δύο χρόνια σε κάποιο σπίτι.

Το φαγητό του Τιμίου Προδρόμου στην έρημο ήταν «ακρίδες και άγριο μέλι». Τί ήταν οι «ακρίδες»; Άλλοι άγιοι λένε ότι ήταν έντομα και άλλοι οι άκρες τρυφερών φυτών.

Μπορούμε να γονατίζουμε την Κυριακή που είναι αναστάσιμη ημέρα; Άλλοι άγιοι υποστηρίζουν ότι δεν επιτρέπεται και άλλοι ότι επιτρέπεται, όταν γίνεται για λόγους ευλαβείας.

Πού θα ενθρονιστεί ο αντίχριστος όταν έλθει; Άλλοι Πατέρες ισχυρίζονται ότι θα ενθρονιστεί στο ναό του Σολομώντα, άλλοι στις χριστιανικές εκκλησίες και άλλοι και στα δύο.

Ποιοί ήσαν οι τρεις άγγελοι που φιλοξένησε ο Πατριάρχης Αβραάμ; Άλλοι Πατέρες λένε ότι ήταν τρεις άγγελοι εις τύπον της Αγίας Τριάδος και άλλοι ότι ήταν ο άσαρκος Υιός και Λόγος του Θεού μαζί με δύο αγγέλους.

Ποιός ήταν ο Παλαιός των Ημερών που είδε στο όραμά του ο Προφήτης Δανιήλ; Άλλοι άγιοι ερμηνεύουν ότι είναι ο Πατέρας και άλλοι ότι είναι ο Υιός του Θεού.

Για τα τάγματα των Αγγέλων άλλοι Πατέρες λένε ότι είναι εννέα και άλλοι δέκα.

Τα παραδείγματα μπορούν να συνεχιστούν. Εκείνο όμως που μαρτυρούν είναι ότι οι άγιοι δεν είναι αλάθητοι, αλλά σφάλουν, ως άνθρωποι που είναι. Γι' αυτό και η Εκκλησία δεν στέκεται συνήθως στη γνώμη ενός αγίου για ένα συγκεκριμένο θέμα αλλά στην πλειοψηφία, συμφωνία και ομοφωνία των Πατέρων, το γνωστό «consensus patrum». Αυτή η ομοφωνία (consensus) των Πατέρων υπάρχει στην εκκλησιαστική παράδοση. «Την αυθεντία (autoritas) και το κύρος, και την αλάθητη διατύπωση των αληθειών της Ορθοδόξου Πίστεως διερμηνεύουν πρωτίστως οι δογματικές και ηθικές διατυπώσεις των επτά Οικουμενικών Συνόδων, η όλη οργάνωση της λατρείας και η συνείδηση του πληρώματος της Εκκλησίας» (+Κων. Μπόνης, Καθηγ. Πατρολογίας).

Και οι ίδιοι οι άγιοι παραδέχονται ότι πιθανόν να κάνουν λάθη όταν ερμηνεύουν κείμενα της Αγ. Γραφής.

Ο Άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας προσπαθώντας να ερμηνεύσει την Π.Δ αναφέρει: «Εάν όμως συμβεί κάπου να κάνουμε λάθος ως προς το πραγματικό νόημά τους, εξαιτίας της λεπτότητας των εννοιών και της μεγάλης ασάφειάς τους, πρέπει να μας συγχωρήσουν αυτοί που θα τα διαβάσουν. (ΕΠΕ 4, 13)

«Για ποιό λόγο ο Θεός επιτρέπει τέτοιους μεγάλους άνδρες και αγίους του να πλανηθούν και να κάνουν διάφορα λάθη;» ρώτησαν τον άγιο Βαρσανούφιο.

Αυτός απάντησε:

α) «Επειδή δεν ρώτησαν για το συγκεκριμένο αυτό θέμα τον Θεό, ούτε και προσευχήθηκαν όσο θα έπρεπε πριν ζητήσουν την απάντηση, αφού «πας ο αιτών λαμβάνει και ο ζητών ευρίσκει», σύμφωνα με την Αγία Γραφή.

β) Επειδή τα παρέλαβαν από παλαιότερους Γέροντες και Αγίους και δεν κάθισαν να ερευνήσουν, εάν είναι ή όχι αλήθεια, έχοντας εμπιστοσύνη σ' αυτούς.

γ) Για να δείξει ο Θεός, ότι όλοι οι άνθρωποι ακόμη και οι Άγιοι, είναι πάντοτε πεπερασμένοι και ατελείς και δεν μπορούσαν σε καμμία περίπτωση να καταλάβουν όλα τα βάθη του Θεού. Γι' αυτό και ο Απ. Παύλος λέγει ότι, «εκ μέρους γινώσκομεν και εκ μέρους προφητεύομεν».

δ) Για να δείξει ο Θεός πάλι, ότι η Πίστη μας είναι ζωντανή, η Εκκλησία μας είναι ζώσα και το Άγιον Πνεύμα, δεν παύει ποτέ να φωτίζει όποιον θέλει («το Πνεύμα το Άγιον όπου θέλει πνει») και όποτε θέλει, για τις αλήθειες της Πίστεώς μας. Έτσι, ό,τι διαφεύγει σε κάποιον ή αφήνει ο ένας Άγιος, να βρίσκει και να συμπληρώνει ο επόμενος· και ό,τι αφήνει ο επόμενος, να το βρίσκει ο μεθεπόμενος, έως της συντελείας του αιώνας. Και με μια λέξη ό,τι λένε οι πρώτοι και δεν είναι ξεκάθαρο ή ορθά διατυπωμένο, έρχονται οι τελευταίοι και το επεξηγούν ή το διορθώνουν, για να δοξάζεται έτσι πάντοτε ο Θεός, μέσα από τους Αγίους Του. Διότι αυτός είναι ο Θεός και των πρώτων και των εσχάτων και εις Αυτόν ανήκει η δόξα εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν». («Βίβλος Βαρσανουφίου και Ιωάννου», σελ. 285 - 288).

Από όσα αναφέραμε μέχρι τώρα, αποδεικνύεται ότι οι Άγιοι έχουν ελαττώματα, εκφράζουν ελεύθερα την προσωπική τους γνώμη σε διάφορα θέματα, έχουν ατέλειες, κάνουν σφάλματα και δεν είναι αλάνθαστοι ή θεόπνευστοι, όσο και αν έφθασαν σε μεγάλα ύψη αγιότητας. Οι διαφωνίες μεταξύ των αγίων είναι σε θέματα δευτερεύοντα και επουσιώδη, και όχι σε δογματικά ή θέματα πίστεως.

Κανείς Άγιος δεν διδάσκει κάποια αίρεση. «Καθένας που παραβαίνει το θέλημα του Θεού και δεν μένει μέσα στη διδασκαλία του Χριστού, δεν έχει τον Θεό μαζί του. Αντίθετα, εκείνος που μένει πιστός στη διδασκαλία του Χριστού, αυτός έχει μέσα του κατοικούντας και τον Πατέρα και τον Υιό» γράφει ο Ευαγγελιστής Ιωάννης (Β΄ Ιωαν, 9) ή όπως λέει ο Άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης: «Κανένας Άγιος δεν μπορεί να παραβαίνει το νόμον του Θεού. Αν συμβεί αυτό, δεν μπορεί να ονομάζεται Άγιος»(P.G. 99, 1048). «Η αίρεση αποκόπτει από την Εκκλησία κάθε άνθρωπο» σύμφωνα με τις αποφάσεις της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου.

Όλοι οι πιστοί πρέπει να γνωρίζουμε ότι τα τυχόν λάθη των αγίων δεν εμποδίζουν σε τίποτα την αγιότητά τους και δεν τους στερούν τη δόξα, την τιμή και την προσκύνηση, που τους οφείλουμε και δεν πρέπει να αποτελούν αιτίες σκανδαλισμού.

Αλέξανδρος Χριστοδούλου, Θεολόγος